

SUVAŽIAVIMO DARB EIGA

I. Suvažiavimo dalyviai

a. *Garb s sve iai.* Atidaryme ir I-je paskaitoje dalyvavo: J. E. Min. St. Lozoraitis su ponia ; T. T. Marijon Generalinis Viršininkas Kun. St. Škutans, M.I.C. ; Ponios G. Vaitek nait -Kaneb, M. Watkins-Vaitek nien iš Worcester (USA) ir B. Šlepetyt -Venskuvien iš Paryžiaus — Lietuvi Kataliki Moter atstov s Tarp-tautiniame Pasaulie i Apaštalavimo kongrese.

prof. St. Šalkausio min jim ir suvažiavimo uždarym atsi-lank : Lietuvos galiotas ministeris ir pasiuntinys prie Šv. Sosto J. E. Min. St. Girdvainis ; Mohilevo ir Minsko vyskupij administ-ratorius J. E. Vysk. B. Sloskans (gyven s Liuvene - Belgijoje); Prel. J. amans iš Romos ; Amerikos Lietuvi Katalik Federa-cijos pirmininkas Inž. A. Rudis su ponia iš ikagos ir Lietuvos Pasiuntinyb s prie Šv. Sosto sekretorius St. Lozoraitis jr.

b. Akademijos nariai. D l ypating tremties s lyg suva-žiavim gal jo atvykti tik dalis Akademijos nari , daugiausia iš Europos krašt , vienas kitas ir iš užj ri . Pažym tina, kad visa eil suvažiavimo dalyvi jau laisvoje Lietuvoje priklaus Lietuvi Ka-talik Mokslo Akademijai, o du iš j (prof. dr. J. Eretas ir prof. dr. Z. Ivinskis) yra buv L. K. M. Akademijos Valdybos nariais. Su-važiavime dalyvavo šie L. K. M. Akademijos nariai:

1. Min. dr. Stasys-Antanas Ba kis - Paryžius, Pranc zija
2. Kun. dr. Vytautas Bal i nas - Roma, Italija
3. Kun. dr. Pranas Brazys, M.I.C. - Roma, Italija
4. Kun. dr. Voldemaras Cukuras - Middletown, J. A. Valstyb s
5. Kun. lic. Kazimieras Dobrovolskis - Roma, Italija
6. Prof. dr. Juozas Eretas - Bazelis, Šveicarija
7. Kun. dr. Pranas Gav nas, S.D.B. - Torino, Italija
8. Prof. dr. Zenonas Ivinskis - Roma, Italija
9. Kun. dr. Povilas Jatulis - Adelaide, Australija
10. Kun. prof. Stasys Yla - Putnam, J. A. Valstyb s
11. Kun. dr. Vytautas Kazlauskas - Roma, Italija
12. Kun. prof. dr. Antanas Liuima, S. J. - Roma, Italija

13. Kun. dr. Steponas Matulis, M.I.C. - Roma, Italija
14. Vysk. dr. Vincentas Padolskis - Roma, Italija
15. Kun. prof. dr. Paulius Rabikauskas, S.J. - Roma, Italija
16. Prel. dr. Ladas Tulaba - Roma, Italija
17. Min. dr. Eduardas Turauskas - Paryžius, Pranc zija

c. *Kiti dalyviai.* Be ia sumin t j Akademijos nari paskai-
tas atsilank nemažas skai ius Romoje gyvenan i ar tomis dienom-
mis Rom lankan i lietuvi inteligent : kunig , klierik ir pasaulie-
i . Paskait ir diskusij metu sal je nuolat b davo apie 30-40
dalyvi .

II. Pir moji suvažiavimo diena

(1957 m. spalio m n. 2 d.)

a. *Pamaldos ir atidarymas*

Suvažiavimo dalyviai ir sve iai, prieš prad dami suvažiavimo
pos džius, 9 val. 30 min. susirinko Romos Lietuvi Šv. Kazimiero
Kolegijos kopy i išklausti šv. Miši , kurias atlaik J. E. Vysk.
Vincentas Padolskis. Šv. Miši metu Ekscelencija pasak pamoksl ,
kuriame, prisimin s, kaip šiandie aukštinami empiriniai mokslai ir
visa, kas rišasi su technikos pažanga, pabr ž reikal pasikelti virš
regimos ir ap iuopiamos tikrov s prie Amžinosios Tiesos ir Išminties,
kiekvieno mokslo šaltinio ir tikslo.

10 val. 30 min. Šv. Kazimiero Kolegijos sal je L. K. M. Akade-
mijos pirmininkas J. E. Vysk. V. Padolskis atidar suvažiavim .

Ekscelencijos, didžiai gerbiamieji Dvasiškiei, Ponios ir Ponai.

Man tenka didi garb ir laim atidaryti tremtyje atkurtosios Lietuvi
Katalik Mokslo Akademijos pirm j suvažiavim .

Džiugu matyti taip gausiai susirinkusius sve ius ir Akademijos narius.
Visus nuoširdžiausiai sveikinu. Gausus sve i atsilankymas š iškilming
pos d yra ženklas, kad Akademijos suvažiavimas sudomino m s tautie ius.
Akademikams tai yra paskatinimas ateities darbams ir užsimojimams. Nuo-
širdžiai d koju visiems atsilankiusiems. D koju taip pat visiems prelegantams,
kad jie maloniai sutiko programoje aktyviai dalyvauti.

Tremtyje atkurtoji Akademia žengia, galima sakyti, tik pirmuosius
savo žingsnius. Mint atkurti L.K.M. Akademij tremtyje pirmasis iškl
m s Ministeris Paryžiuje dr. Stasys Ba kis. Jis man pakartotinai tuo reikalu
yra raš s, nurodydamas, kaip katalikams inteligentams b t pravartu, kad
ia tremtyje atsikurt L. K. M. Akademia ir juos visus apjungt vieningam
darbui. Jis man prisiunt ir senosios L. K. M. Akademijos status.

Tiriant dirv , kaip pla iai šiam reikalui gal tume rasti m s atsakinguose
sluogsnuose pritarimo ir palankumo, pirmiausia kreipiausi m s vyskupus

tremtyje. J. E. arkiv. J. Skvireckas, mano užklaustas, tai miniai pilnai pritar. J. E. vysk. V. Brizgys, jai irgi pritardamas, reišk kiek baiminimosi, kad tai nelikt tik neveikianti gyvyb. Su entuziazmu pritar prof. dr. J. Eretas, buv. L. K. M. Akademijos, bolševik uždarytos, vicepirmininkas, ir žad jo visokiais b dais j remti. Pritar irgi ia tremtyje es s prof. dr. Z. Ivinskis, buv. bolševik uždarytosios Akademijos sekretorius. Pritar ir ia Romoje gyven kunigai. Taip kad 1954 m. gruodžio m. n. 30 d. jau gal jau dr sti kviesti formal suinteresuot j pasitarim, kuris ir vyko Šv. Kazimiero Kolegijoje. Tada buvo sudaryta Reorganizacin Komisija iš penki asmen: vysk. V. Padolskio, prof. dr. J. Ereto, prof. dr. Z. Ivinskio, kun. dr. J. Vaišnoros ir kun. prof. dr. A. Liūimos, kuri m si uždavinio paruošti Akademijos naujus status ir pravesti rinkimus.

Paruoštieji ir priimtieji L. K. M. Akademijos statai buvo išversti ital kalb, ir pati Akademia užregistruota Italijos valdžios staigose. Pravedus gi rinkimus — buvo sudaryta ši Centro Valdyba: pirmininkas vysk. V. Padolskis, du vicepirmininkai — prof. dr. Z. Ivinskis ir kun. dr. J. Vaišnora, sekretorius — kun. prof. dr. A. Liūima, išdininkas — prel. dr. L. Tulaba, archivaras — kun. dr. V. Bal i nas.

Svarstydama savo veiklos plan, be mokslini veikal leidimo, Centro Valdyba pasiryžo sušaukti ir L. K. M. Akademijos suvažiavim, kuris, štai, šiandien ir vyksta.

Man ypa malonu matyti, kad atkurtoji L. K. M. Akademia n ra atitr - kusi nuo senosios. Štai šiandien ia dalyvauja buv s jos vicepirmininkas prof. dr. J. Eretas ir buv s jos sekretorius prof. dr. Z. Ivinskis. Abu juodu yra buv Reorganizacin s Komisijos nariai, o prof. dr. Z. Ivinskis, buv. senosios Akademijos sekretorius, yra dabartin s Centro Valdybos vicepirmininkas.

Šis suvažiavimas yra ketvirtas iš eil s Akademijos gyvenime. Teduoda Dievas, kad jis b t pradžia ir grandis daugelio kit L. K. M. Akademijos suvažiavimu.

Šios dienos darbams vadovauti kvie iu prof. dr. Juoz Eret, o visam suvažiavimo laikui sekretoriauti T. dr. Pauli Rabikausk.

Prof. dr. J. Eretas, d kodamas už jam suteikt garb, prisimin ankstyvesniusius, laisvoje Lietuvoje vykusius L. K. M. Akademijos suvažiavimus, kuriuose visuose jis pats dalyvav s, ir išreišk li - des, kad ia m s priekyje nebegali stov ti prof. St. Šalkauskis ir visa eil kit kilnios dvasios Lietuvos vyr. Drauge džiaug si, gal - damas b ti tiltu tarp Lietuvoje veikusios L. K. M. Akademijos ir dabar tremtyje atgaivintosios. Kaip paskutin s Akademijos Centro Valdybos Lietuvoje vicepirmininkas, drauge su kitu tos pa ios Valdybos nariu, šio suvažiavimo dalyviu, dabar mielai perduoda žodžiu — anks iau tai jau yra padar s raštu — visus galiojimus tremtyje išrinktajai Valdybai, tos pa ios L. K. M. Akademijos veik - los t s jai. Seniesiems ir naujiesiems Akademijos nariams linki vieningai stoti bendr darb, bendrai semtis gaivinan ios ideal j gos.

b. Teologijos sekcijos paskaita

Pirmą paskaitą iš teologijos mokslų srities skaitė Pop. Grigaliaus universiteto Romoje Teologijos fakulteto profesorius T. dr. Antanas Liuima, S. J. Trumpas paskaitai skirtas laikas neleido pilnai išvystyti pramatytą temą Mistinio Kristaus K. no doktrina su ryšyje su dabarties gyvenimo faktais, kaip ji atspausdinta šiame leidinyje (1-25 psl.) ; teko pasitenkinti esmine josios dalimi, išryškinant Mistinio Kristaus K. no doktrinos teologinius pagrindus.

Po 1 val. 10 min. trūkios paskaitos pirmininkauja prof. dr. J. Eretas išreiškia klausytojų ir savo susidomėjimą giliomis paskaitininko mintimis: «Jei nebūt Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos, tai po tokios paskaitos jį būtina reikėtų kurti».

Sekant 10 min. pertrauka, po kurios pirmasis kalbėjo kun. dr. V. Balinas. Kaip tik skaitytosios paskaitos koreferentas jis trumpai sustojo prie vienos kitos paskaitoje iškelto minties, ypač pabrėždamas svarbų temą, kuri lietuviškoje dvasinėje literaturoje dar nėra pakankamai išnagrinėta. Likusi savo intervencijos dalį kun. V. Balinas skyrė nušvietimui kiekvienam katalikui siektinos vienybės, išplaukiančios iš jo dalyvavimo Mistiniame Kristaus K. ne : vienybės su Dievu, vienybės pačiame savyje, vienybės su kitais.

Šios vienybės meldžia Kristus T. v prieš savo kančias : « Kad visi būtų viena, kaip tu, T. ve, manyje ir aš tavėje, kad ir jie būtų mumyse viena ... Kad jie būtų viena, kaip ir mes esame viena » (Jono 17, 21-22).

1. *Vienybė su Dievu.* Būdamas Mistinio Kristaus K. no nariai, žmonės per Kristų sujungia Dievą ir yra jo prigimties dalininkai (2 Petro 1, 4). Dievo ir žmogaus vienybė yra aukščiausia, kokia tik gali būti—prigimties vienybė. Ji neprilygsta tarpusavimi Šventosios Trejybės asmenų vienybei nei hipostatinei Dievo S. naus su žmogiška prigimtimi Kristuje unijai, kur žmogiškasis asmuo visai išnyksta, bet ji nepalyginamai viršija visoki galimi sukurti asmenų vienybė. Tai antgamtinė vienybė, perkeltanti mus dievišką plotmę. Jai panašios nėra ir negali būti tarp žmonių tik žmogiškosios prigimties plotmėje, natūralaus veikimo ribose. Užsimezgusi su pirma gauti pašvenčiama malone, ši vienybė gali ir privalo augti iki visiško žmogaus minčių, norų ir veiksmų sutapimo su Dievo mintimis, norais ir veikimu. Šitoks sutapimas yra tikrovės šventajame. Darnion sutartinai susilieja du gyvenimai, kur dieviškasis tekma žmogiškąjį iki visiško šio pastarojo apvaldymo, jam pačiam to norint. Pasilieka skirtingi asmens, bet susilieja vienas veikimas, žmogiškajam lyg paskstant dieviškajame ir kiaurai juo persisunkiant : « Esu gyvas jau nebe aš, bet gyvas manyje Kristus » (*Galatoms* 2, 20).

2. Vienybė pačiame savyje. Susiskaldymas yra būdingiausia gimtosios nuodėmės paliesto žmogaus žymė. Mintyse daug neaiškumo, prieštaravimų, noruose dažna susikirtimo, be to norai ne visada seka mintis, o veiksmai vis užgauna už akių protingiems norams, jų nepaisydami, nekalbant jau apie visokius juslinių prigimties dalių maištavimus. Per susijungimą su Dievu, žmogaus minčiai, norams ir veikimui vis labiau sutampant su Dievo minti-

mis ir valia, žmog pamažu grįžta pirmykšt harmonija, visos jo prigimties galios — protas, valia, jausmas — gauna vis didesnio vienumo veikime bei siekimuose iki pagaliau, šventajame, jie pasiekia aukštesnį ir laisvesnį darnos. Atrodo, lyg būtų išnykusi maištinga žemesnioji prigimtis.

3. *Vienyb su kitais.* Per sujungimą dieviškąją prigimtį visi Mistinio Kristaus Kono nariai tampa vienu Kristuje. Vis labiau sutapatindami savo gyvenimą — mintis, norus ir veikimą — su Kristaus šventumo kelyje, jie ir tarpusavyje ima vis labiau sutapti viename: mintyse, noruose ir veikime, iki pagaliau pasiekia Kristaus melstos *tobulos* vienybės (Jonas 17, 23).

a. *Min i vienyb* vyksta visiems priimant tas pačias iš Kristaus atėjusias tiesas, skelbiamas Bažnyčioje *paprastu* (visi vyskupai sutartinai mokymais, popiežių enciklikomis, kalbomis, išreiškiančios šį sutartiną vyskupų mokymą) ir nepaprastu (kai popiežius kalba *ex cathedra*) mokymu, apimančiu visus svarbiuosius žmogaus gyvenimo klausimus.

b. *Nor vienyb* yra pagrindiniame vis Mistinio Kristaus Kono narių siekime Dievą ir Jo reikalus statyti aukščiau savo bei žmonių, Dievo garbei ir Jo valios vykdymui stengtis palenkti visą kitą. Šis aukštesnis siekimas lydi kiekvieno savo paskirtą supratęs Mistinio Kristaus Kono nario žingsnį, o vienas žmogiškasis (protingas ir laisvas) veiksmas negali būti iš jo išskirtas. Ir tai lyg raudonas siūlas jungia visus visokiausius Mistinio Kristaus Kono narių siekimus.

c. *Veikimo vienyb* logiškai seka iš minėtų ir norų vienybės. Ne vienoks, bet *vieningas veikimas* suprantama. Kaip orkestre, kur kiekvienas groja savo melodiją, darniai sujungiant harmonišką skambesį su kitais grojamomis, skrupulingai sekdamas kiekvieną ir mažiausią dirigento mostą. Tikslus laikymasis regimos Mistinio Kristaus Kono Galvos reikalavimų bei direktyvų, kurias perduoda ir pritaiko savo vietai ir sąlygoms žemesni Bažnyčioje vyresnieji, galima gyvendinti šį bendrą vieningumą veikime lygiai taip pat bendringiems bei supratusiems savo paskirtą Mistinio Kristaus Kono nariams, kaip bendrąją vienybę tikėjime bei siekiuose. Tam tikra prasme jis ne mažiau reikalingas kaip minties ir norų vienyb. Vieningumo pažeidimas veikime reiškia žaizdą Mistiniame Kristaus Kone, kuri yra kliūtis gyvastingam jo augimui bei tobulėjimui. Lygiai kaip kovos lauk išjusi kari nepaklusnumas vadovams bei jų sakymams susilpnina frontą ir atveria kelią pralaimėjimui; kariams neužtenka tik *būti vienodai šitikinusiems*, kad reikia ginti tikrąjį Dievą nuo priešų (min i vienyb), neužtenka tik visiems norėti apginti (nor vienyb), bet reikia taip pat *vieningo visų kovojimo*, besilyginiai pasiduodant karinei vadovybei ir vykdant savo vadų sakymus bei vadovaujantis jų nurodymais (veikimo vienyb). Šitai ypač prisimintina šiandien, kai patys Bažnyčioje priešai pastebi, kad Katalikų Bažnyčioje, to Mistinio Kristaus Kono, jį gauna jos narių vienyb tikėjime, bet jos silpnyb yra įsiskaldymas veikime.

Diskusijas pradėjo kun. dr. Pr. Brazys, išskeldamas socialinį Mistinio Kristaus Kono doktriną, kaip mūsų vienyb ir savitarpiną kompenetraciją Kristuje.

T. A. Liušos paskaitos tema tolimesnė diskusijos nukeltos popietį, po sekančios paskaitos.

c. *Teisės sekcijos paskaita*

Tos pačios dienos 16 val. Min. dr. Stasys Baškis skaitė paskaitą iš teisės mokslų srityje: *Katalikų Bažnyčios doktrina apie tautos apsisprendimo teisę* (žr. 49-66 psl.).

Po turiningos ir išsamios Min. St. Baškio paskaitos pirmasis kalbėjo prel. dr. Ladas Tulaba, kaip tos pačios temos koreferentas. Išeidamas iš Mistinio Kristaus Kėnos vokos prel. L. Tulaba paaiškino, kaip turi būti tinkamai suprasta laisvųjų tautos, valstybių ir Bažnyčios požiūriu. Tauta ir valstybė nėra sau, bet žmonijai: jos turi padėti žemėje gyvenaniam žmogui realizuoti savo amžinąjį pašaukimą, padėti jam augti Mistiniame Kristaus Kėne. Tautos ir valstybių paskirtis yra sudaryti žmogui sąlygas dvasiniai vystytis ir pilnai subręsti. Tautos apsisprendimo teisė remiasi paskirti žmoniai laisvę, bet drauge jos yra ir apribojama. Todėl negali būti absoliučios apsisprendimo teisės: suverenumas turi būti reliatyvus. Nes ir valstybė neturi teisės savo laisvą panaudoti blogio pasirinkimui.

Bažnyčios direktyvos arba « kišimasis » tautų reikalus ir valstybių gyvenimui remiasi faktu, kad tautos ir valstybės yra Dievo, taigi ir Bažnyčios. Tai daroma ne laisvųjų siaurinimo ar pavergimo, bet tikro išlaisvinimo dėlei. Išganymo malonės skirtos ne vien atskiriems asmenims, bet ir bendruomenėms, valstybėms. Gindama atskirti tautų teises Bažnyčia betgi gyvai pritaria platesniam pasaulio daliai ir visos žmonijos apjungimui, nes tai išplaukia iš vieno Mistinio Kristaus Kėnos vokos.

Tikintieji viešajame gyvenime turi turėti reikštingą virš partijų, siekdami vienos, visiems privalomos tiesos ir teisingumo gyvendinimo. Bet esant priešingai nusistačiusi žmonijai grupėms, aplinkybų serija, kad ir katalikai burtųsi savas grupes sukmingesniai užsibrėžti tikslų siekimui. Negera ir neleistina viešajame gyvenime palikti tvarkyti tiems, kurie arba nesugeba arba piktnaudoja jiems suteiktą galią.

Baigdamas prel. L. Tulaba pareiškė pageidavimą, kad dažnai ir rimtai būtų svarstoma, kaip katalikai praktiškai turi turėti reikštingą viešajame gyvenime, kad jame turėtų daugiau išganingos takos.

Kun. dr. Pr. Brazys išklė dilemą: Mistinis Kristaus Kėnas siekia visus savyje sujungti, o tautų apsisprendimo teisė savo esmėje skatina vien nuo kitų atsiskyrimą. Ar neseka iš to reikalas daugiau kreiptis dėmesį bendruomeninius susigrupavimus: Europos uniją ir pan.?

Kun. dr. Pr. Gavenas, pasidžiaugęs svarstomais dalykais svarbumu ir aktualumu, pageidavo, kad tai, kas yra svarstoma, būtų plačiau skleidžiama mūsų visuomenėje, ypač jaunimo tarpe. Jaunimas susi-

dom j s sek s L. K. M. Akademijos veiks ir žvelgi s j su viltimi, kad kada nors gaus jam pritaikyt religinio turinio veikal i , parašyt lietuvi lietuviams.

Min. dr. St. Ba kis, atsakydamas dalyvavusiems diskusijose, d -kojo prel. L. Tulabai už verting min i papildym ir pabr ž , jog visi teisininkai sutinka, kad taut suverenumas n ra absoliutus. Ir pati politini vyki raida vedanti prie didesni politini vienet sudarymo, kurie savaim daugiau ar mažiau apriboja atskir valstybi vispusin nepriklausomum . Tokiu b du išryšk j s atsakymas ir kun. dr. P. Brazio paklausim . Bažny ia palaiko ir skatina taut bendruomeninius susigrupavimus, bet tuo ji n kiek neprieštarauja savo d sniams apie taut apsisprendimo teis , nes ir Mistinio Kristaus K no nariai, sudarydami vien Kristaus K n , tuo nepraranda savo individualumo ir asmenyb s.

Prof. dr. J. Eretas, užbaigdamas ši pos džio dal , išreišk vis susirinkusi j vardu džiaugsm , kad ir lietuvi politik tarpe turime toki , kurie nepask sta kasdienyb je, bet randa laiko semtis sau vis nauj dvasios vertybi ir jas kitiems dalinti.

Po 10 min. pertraukos Akademijos Centro Valdybos pirmininkas Vysk. V. Padolskis, s ryšyje su kun. dr. P. Gav no pageidavimu, painformavo dalyvius, kas daroma spaudos reikalu. Padedant kai kuriems geraširdžiams tautie iams greitai pasirodysi pirmieji L. K. M. Akademijos tremtyje leidiniai: kun. dr. J. Vaišnoros veikalas apie Marijos garbinim Lietuvoje ir prof. dr. Z. Ivinskio studija apie Vysk. Merkel Giedrait . Nors populiaros religin s literat ros leidimas n ra tarp pirmaeili Akademijos uždaviniai , ta iau Akademijos Valdyba, atsiradus galimybm s, neatsisako skatinti ir š reikal .

Sekan ioje pos džio dalyje buvo t siamos diskusijos priešpietin s T. dr. A. Liuimos paskaitos tema. Min. dr. E. Turauskas, kun. dr. V. Cukuras, prel. dr. L. Tulaba ir kun. dr. V. Bal i nas gyvai paliet visa eil su svarstyta medžiaga susijusi klausim , lieian i ar tai kuri nors paskaitos detal arba iš išd stytos teorijos sekan ias praktines išvadas.

T. prof. A. Liuima, atsak s tem ar iau lie ian ius klausimus, baigdamas paaiškino, kad joku b du nebuv manoma trumpoje paskaitoje išd styti visa, kas tik vienaip ar kitaip palie ia Mistinio Kristaus K no doktrin . Nor j s tik atkreipti d mes , patraukti klausytojus daugiau tuo klausimu pagalvoti. Išreikšt pageidavim *Suvažiavimo Darbuose*, pateikti ištis , teorin ir praktin pus apiman i studij , pasižad jo pagal išgales patenkinti.

Pirmosios suvažiavimo dienos darbus užbaigdamas, prof. dr.

J. Eretas su pasig r jimu pripažino, kad, sprendžiant iš t dien atlikt darb , L. K. M. Akademijos suvažiavimas tokiais laikais, kai visur pasireiškianti kongres , suvažiavim , studij dien inflia-cija, es s tikra min i švent .

III. Ant roji suvažiavimo diena

(1957 m. spalio m n. 3d.)

Ši Lietuvos istorijos studijoms skirt suvažiavimo dien prad jo Akademijos Centro Valdybos pirmininko pavestas tos pa ios Valdybos sekretorius T. prof. dr. A. Liuima. Savo trumpoje atida-rymo kalboje atkreip d mes ryš tarp vakar dienos ir šios dienos paskait . Vienas ir tas pats yra žmonijos gyvenimas nuo pat sutv -rimo iki pilno atbaigimo Dievo vaik garb je, bet jis gali b ti tre-jopu požvilgiu vertinamas: kaip vien žmogiškosios dvasios pastang pasireiškimas, vykdant dar rojuje gaut uždavin apvaldyti žem — tur sime pasaulin istorij ; kaip Mistinio Kristaus K no išorinis gyvenimas — tur sime Bažny ios istorij ; pagaliau kaip to paties Mistinio Kristaus K no vidujinis gyvenimas, kiek jis reiškiasi iš-or je ir galimas steb ti — tur sime dvasinio gyvenimo (asketikos ir mistikos) istorij . Vakar buvo gvildenami tre iojo ir pirmojo poži -rio aspektai, šiandie sustojame prie antrojo poži rio: Bažny ios istorijos.

Jei turime Akademij tremtyje, šalia kit , dideli nuopelnai priklausio Min. dr. St. Ba kiui, kuris pakartotinai ragino ir klubeno atkurti Akademijos veikl . Išsipild : prašykite, klabenkite ir gausite. Jeigu buvo palanki nuomoni , netr ko ir priešing , ypa iai sakan i , kad tai b sianti dar viena organizacija ant popieriaus. Tai buvo gražus pranašavimas, kur galima priimti Akademijai kaip link ji-m . Jos veikla n ra visuomenin , bet mokslin ; juo daugiau ji savo darbais (studijomis, tyrin jimais) reikšis ant popieriaus, išleis knyg , juo geriau ji atliks savo uždavin .

Antrosios suvažiavimo dienos darbams vadovauti pakviet Min. dr. St. Ba k .

Suvažiavimo sekretorius T. P. Rabikauskas perskait šv. T vii skirtos telegramos tekst (žr. VII psl.), kuriam visi suvažiavimo da-lyviai nuoširdžiai pritar ir j pri m be patais .

a. *Istorijos sekcijos I-ji paskaita*

Lietuvos ir Apaštala Sosto santykius amžiu b gyje iki senosios Lietuvos Rusijos imperij jungimo išsamiai nušviet prof. dr. Zenonas Ivinskis (žr. 117-150 psl.).

Min. dr. St. Ba kis, d kodamas prof. Ivinskiui, iškl svarb jo paskaitos bruož : joje iškelt min i pagrindim paiais istorijos faktais. Tai padeda ir mums patiems geriau sis moninti anuometin m s tautos didyb ir duoda konkre ios medžiagos j kitiems skelbti.

Po trumpos pertraukos sek diskusijos. T. A. Tamošaitis, S.J., užklaus , ar iš tikr j yra buvusi m s istorijoje toki fakt , kurie tikrai reikšt plataus m sto didyb . Min. dr. E. Turauskas primin , kad Lietuvos ir Šv. Sosto santykius ne kart drumst kryžiuo i ir lenk savo naud nukreipta propaganda, ir pageidavo, kad kada nors b t duotas objektyvus šiuos santykius nušvie i s vaizdas. Kun. dr. Pr. Brazys paliet reikal nušviesti Lietuvos su Lenkija unijos ir pa ios *Respublikos (Rzeczpospolita)* vertinim iš lietuvi pus s an laik m stu. P. J. Macevi ius, palaikydamas kun. dr. Brazio iškelt minti, si l raginti tam pasiruošusius žmones, kad jie kreipt daugiau d mesio ši svarbi m s tautos praeities pažinimo srit , ir d ti pastang , kad b t sudarytos materialios s lygos jiems š darb atlikti. Kun. dr. S. Matulis pasiteiravo, kokios yra paskutin s tikslios tyrin jim išdavos apie Mindaugo nuo kataliky b s atkritimo klausim . T. J. Kidykas, S.J., student atetinink J. A. Valstyb se dvasios vadas, pasteb jo, jog visur pageidaujama daugiau žini apie Kat. Bažny ios tak Lietuvai, nes šiuo klausimu yra daroma katalikams užmetin jim . Min. dr. St. Ba kis pabr ž , kaip svarbu yra iškelti tai, kas m s padaryta praeityje ; tokiu b du ne viena klaidinga galvosena m s atžvilgiu atkrist savaime.

Prof. dr. Z. Ivinskis trumpai atsak iškeltas pastabas ir klausimus. D l m s tautos praeities didyb s pasteb jo, kad fakt yra, tik reikia juos mums patiems pažinti ir kitiems parodyti. Negin i jama politin didyb buvo K stu io, Algirdo ir Vytauto laikais. Atremdami totori spaudim lietuviai daug pasitarnavo visos Europos kult ros klest jimui. Ir kit krašt istorikai pripaž sta, kad mes turime didel praeit , kokios kitos tautos, pvz. latviai, neturi. D l unijos su Lenkija: iš jos pradžioje buvo naudos ir abiems kraštams (pvz. gynimasis nuo kryžiuo i buvo vedamas bendromis j gomis) ir Lietuvai atskirai (pagreitintas krikš ionyb s vedimas). Ir pats Vakar krikš ionyb s pri mimas Lietuvai tik naud iš jo ; kitaip ji neb t išsilaikiusi nei likdama pagoniška, nei nu jus su sta ia tikiais. Pri musi Romos kataliky b Lietuva tapo Vakar krikš io nijos dalimi ir aktyviai sijung Vakar kult ros gyvenim . Iškelto

mintys apie Lietuvos praeities studij skatinim yra labai sveikintinos. Jos tur t b ti kuo plaiausiai skleidžiamos ir visomis j gomis remiamos.

Šios dienos suvažiavimo darbams vadovauj s Min. dr. St. Ba kis, išreikšdamas prof. dr. Z. Ivinskiui vis dalyvi vardu nuoširdži pad k , pažym jo, kad profesorius priklauso prie t kult rinink , kurie, neieškodami savo naudos nei asmenini patogum , visas savo j gas skiria T vyn s reikalams ir jos gerovei. Tik deja, iš j dažnai daug reikalaujama, bet maža r pinamasi jiems pad ti. Jie turi gyventi iš nespausdint knyg , kaip menininkas iš neparduot paveiksl . Tod l palink jo, kad L. K. M. Akademija, skatindama gilinim si mums r pimas mokslo šakas ir problemas, d t pastang surastil š parašyt veikal išleidimui.

Šiam pos džiui jau pus jus, sal jo tiesiog iš aerodromo atvyk s Amerikos Lietuvi Romos Katalik Federacijos pirmininkas inž. Antanas Rudis su Ponia. Vis šiltai sutiktas ir pirmininkaujan iojo pasveikintas inž. A. Rudis perdav atkurta L. K. M. Akademijai A. L. R. K. Federacijos vardu širdingiausius sveikinimus ir link jimus. Nors jis pats gim s svetur ir savojo krašto nemat s, ta iau daug apie j žin s iš kit pasakojim . Lietuva jam esanti brangi ir jis sieloj sis jos likimu, kaip ir visi kiti lietuviai. Didi ir garbinga praeitis, taikus lietuvi b das — dvi be galo svarbios savyb s, kurias tur t pažinti visi. Palink jo, kad panaš s L. K. M. Akademijos suvažiavimai ateityje b t dažniau ruošiami. Pažad jo d ti pastang , kad sek s L. K. M. Akademijos suvažiavimas gal t vykti Jungtin se Amerikos Valstyb se.

Kun. dr. V. Bal i nui pranešus, kad suvažiavimo dalyvi audiencija pas Šv. T v vykianti šeštadien , spalio m n. 5 d. 17 val., drauge su II Tarptautinio Pasaulie i Apaštalavimo kongreso dalyviais, šis pos dis buvo baigtas.

b. *Istorijos sekcijos II-ji paskaita*

T pa i dien 16 val. kun. dr. Steponas Matulis, M.I.C., skait paskait apie Lietuv veidu Apaštal Sost 1795-1940 metais (žr. 151-174 psl.).

Paskaita, kurioje buvo paliesta visa eil opi netolimos praeities vyki , buvo vis nuoširdžiai priimta, ypa d l deramo takto išlaikymo, kaip tai teisingai pasteb jo, paskaitininkui d kodamas, pos džio pirmininkas Min. dr. St. Ba kis.

Po trumpos pertraukos diskusijas prad jo kun. dr. Pr. Brazys, pasteb damas, jog dabar jau b t laikas, kad istorikai išsamiai ir objektyviai nušviest faktus, apie kuriuos lig šiol viešumoje nebuvo

atvirai kalbama, pvz. apie nuncijaus Arkiv. Bartoloni išvykimo aplinkybes ir pan. Min. dr. St. Ba kis primin , kad jau esanti paskelbta dalis dokumentacijos, lie ian ios Apaštalinio Delegato Arkiv. A. Zecchini veikl Lietuvoje.

Vysk. V. Padolskis, prisimin s vykius nuncijaus Arkiv. R. Bartoloni laikais, pasteb jo, kad ir valstyb s vyrai turi pareig savo gyvenime laikytis krikš ioniškos moral s ir negali reikalauti, kad Šv. Sosto atstovas savo elgesiu pripažint visa esant tvarkoje, kai iš tikr j buv s viešas papiktinimas.

Min. dr. E. Turauskas, pabr ž s reikal nebijoti pasakyti ties ten, kur reikia j pasakyti, kiek ilgiau sustojo ties Lenkijos ir v liau Lietuvos konkordat su Šv. Sostu sudarymo aplinkyb mis ir nuncijaus Arkiv. R. Bartoloni buvimu Lietuvoje. Pra jus su viršum 30 met , dabar aiškiai matome, kad 1925 m. iš lietuvi pus s buvo parodyta daug grubaus netakto ir naivumo. Šv. Sostas negal jo nesiskaityti su faktine politine pad timi, bet iš antros pus s parod ir atsargumo, tuo prileisdamas, kad nelaik pad t galutine. Lietuvos konkordatas 1927 m. buvo sudarytas skubotai ir jo iniciatorius prof. A. Voldemaras, Ministeris Pirmininkas, tur j s sav tikslu: jis nor j s patraukti savo pus katalikus. Vertinant a. a. Arkiv. R. Bartoloni, galima pasakyti, kad savo elgesyje ne visuomet išlaikydav s reikiam takt ; buvo pasidav s šališkai Min. Pirmininko takai ir nesuprato, jog iš pastarojo pus s tai buv s tik žaidimas. Vatikanas v liau apie tuos vykius nebeužsimin s. Paskutinysis nuncijus Lietuvoje Arkiv. L. Centoz gerai suprato m s tautos reikalus, tik, gaila, vos kelet m nesi tegal jo Lietuvoje pasilikti.

Prel. dr. L. Tulabos manymu, paskaita buvus per daug diplomatiška. Ties reikia sakyti, nors ji kai kam ir b t nemaloni. Reik j pla iau paliesti Šv. Sosto vaidmen Lietuvos nepriklausomyb s atstatyme. Ta proga Pral. Tulaba primin vien kit fakt , gird t iš Jo Emin. kard. Pizzardo, kuris anuomet buvo nuncijaus Vokietijoje Arkiv. E. Pacelli (dabartinio popiežiaus Pijaus XII) sekretorius. Nepriklausomoje Lietuvoje santykiuose su Šv. Sostu padaryta eil netakt . Sunkiai pateisinamas elgesys su nuncijum Arkiv. R. Bartoloni ; šis buvo j ga priverstas apleisti Lietuv , nors iš savo pus s band santykius išlyginti ir buvo atvyk s su popiežiaus dovana prezidentui, bet šiojo nebuvo priimtas.

Prof. dr. J. Eretas, prisimin s Lietuvos nepriklausomyb s atstatymo laikus, kai klausimas jo apie Lietuvai karaliaus parinkim , pabr ž tuometinio nuncijaus Vokietijoje Arkiv. E. Pacelli tuo reikal d tas pastangas.

P. Juozas Macevi ius išreišk savo džiaugsm d l objektyvios, tiesos ieškan ios dvasios, kurioje vyksta šios diskusijos.

Prof. dr. Z. Ivinskis papildydamas primin , jog reik j šiek tiek stabtel ti ir ties Lietuvos vyskup ryšiais su Šv. Sostu bei ties Mikalojaus I audiencijos pas popieži taka Lietuvos religiniam gyvenimui. Prid r , kad pop. Leonui XIII buvo teiktas Amerikos lietuvi katalik vardu prašymas paskelbti šventaisiais vysk. Merkel Giedrait ir T. Andri Rudamin , S. J. ; t rašt paruoš s kun. Al. Dambrauskas-Jakštas. Pijus XI nuo savo popiežiavimo pradžios buv s lietuviams palankiai nusistat s ir ne kart yra suteik s dvasin s bei materialios paramos. Užbaigdamas prof. Ivinskis maldavo Lietuvos diplomatinės atstovybės leisti istorikams pasinaudoti j saugomais dokumentais, nes tik tuomet b si galima praeities vykius vaizduojant prieti prie objektyvios tiesos. tai tuojau pat atsak Min. dr. St. Ba kis, pasteb damas, kad kaž koki ten sensing dokument visai n ra ; o tai, kas saugoma diplomatiniai atstovybi archyvuose yra viešieji tekstai, kuri daugelis jau buv paskelbti oficialiuose valstyb s leidiniuose.

Kun. dr. S. Matulis visiems nuoširdžiai d kojo už vertingus paskaitos papildymus gyvais prisiminimais ir kviet prisimenan ius, kad pasistengt patirtus vykius užrašyti. Jei daugeliui klausytoj dalis pavaizduot vyki buvo pa i pergyventa, tai paskaitininkui jau tek juos pažinti daugiausia iš negyv šaltini . Kalb damas apie Lietuvos ir Šv. Sosto santykius nenor j s liesti pereito amžiaus lietuvi katalik atspirties prieš paverg jus, pvz. Kraži skerdyni ir t.t., nes tiesiogin an santyki raid tie vykiai ne eina.

Paskaitininkas nesutiko su Min. dr. E. Turausko teigimu, kad Lietuvos konkordatas tebuv s Lenkijos konkordato nuorašas. Atidžiau abu konkordatus palyginus, išryšk ja, jog Lietuvos konkordatas savo tobulumu žymiai prašoka lenkišk j . Tai pripaž sta ir pasaulinio garso teisininkai, kaip P. M. Cappello, S.J., kard. A. Ottaviani ir kiti. Konkordato tobulumas yra arkiv. Jurgio Matulai io pastang vaisius. Tai aiškiai galima matyti lyginant arkiv. Matulai io projekt , kuris randasi centriniame Marijon archyve, su Lietuvos konkordatu. Konkordat prof. A. Voldemaras po arkivyskupo mirties sudar pagal t projekt . Prieš mirt arkiv. Matulaitis dar sp jo j pasiusti Vatikanui. Tod l konkordato sudarymas vyko labai greitai. — Ir knygoje *Pijus XI* (Marijampol 1937) 364 psl. klystama teigiant, jog iš arkiv. Jurgio Matulai io konkordato projekto sudarytajame belik s tik vienas kitas dalyk lis. Iš tikr j , ne tik konkordato pagreitinim , bet ir jo turin nul m Dievo Tarnas arkiv. Matulaitis.

Laiko stoka nebeleido paskaitininkui sustoti prie kit iškelt klausimu.

Min. dr. St. Ba kis, užbaigdamas šias diskusijas ir antrosios suvažiavimo dienos darbus, iškl svarbum fakto, kad Nepriklauso-

moj Lietuvoje buvo kurta atskira Lietuvos bažnytinė provincija. K tai reišks m s religiniam ir visuomeniniam gyvenimui, mes tuomet, dažnai nukryp prie kit , neretai visai pašaliniai problem , gal nepasteb jome ir pakankamai nevertinome. Istorija betgi tai tur s pripažinti kaip vien iš didžiausi Lietuvos santykiuose su Šv. Sostu amži b gyje vykiu.

IV. Tre ioji suvažiavimo diena

(1957 m. spalio m n. 4 d.)

Prad damas tre iosios suvažiavimo dienos darbus, Akademijos Centro Valdybos vicepirmininkas prof. dr. Z. Ivinskis žanginiame žodyje vertino T. T. Marijon nuopelnus Lietuvos mokslui ir kult - rai. Kad ir trumpu nepriklausomo gyvenimo laikotarpiu j vienuo- lija dav vis eil teolog ir istorik . Ir šios dienos paskaitininkas, dabartinis Kongregacijos vicegenerolas kun. dr. Pr. Brazys eina savo garbing j bendrabroli p domis. Jis jau Lietuvoje raštu ir žodžiu skleid dvasines vertybes ; visiems žinoma yra ir jo išsverminga ir vaisinga veikla tremtyje.

a. *Paskaita iš medicinos etikos*

Prof. dr. Z. Ivinskiui pasilikus vadovauti šios dienos rytiniam pos džiui, kun. dr. Pr. Brazys prad jo paskait pastoralin s medi- cinos klausimais : *Medicinos etika pagal popieži direktyvas* (žr. 27-28 psl.).

Po paskaitos ir trumpos pertraukos sek diskusijos. Min. dr. E. Turauskas, prisimin s prieš 4 metus Pax Romana jurist kon- grese svarstyt skiryb klausim , pasteb jo, kad Bažny ia didesne priešvedybine kontrole gal gal t užb gti už aki daugeliui v liau gyvenime išskylan i negerovi bei skaudži dram .

Min. dr. St. Ba kis pasteb jo, kad svarstytoji tema buvusi do- mi, aktuali ir m s spaudoje mažai gvildenama. Ji esanti svarbi ypa m s laikais, kai visur pla iai garbinamas hedonizmas, kai nevaržomas plinta palaidumas (pavyzdžio d liai pamin jo Pran- c zijoje egzistencialist klubus ir Françoise Sagan pasisekim). Nereikia pamiršti, kad individo moral ir šeimos moral buvo, yra ir pasiliks vis taut gyvavimo ir klest jimo pagrindu.

Kun. dr. V. Bal i nas atkreip d mes Bažny ios direktyv reikšm . Šv. Raštas kalba bendra, visiems laikams galiojan ia kal-

ba; Bažnyia vairiais atvejais tas paia s tiesas išreiškia m s laikams labiau prieinama ir suprantama kalba ; bet ten ir ia kalba tas pats autoritetas.

Prel. dr. L. Tulaba pageidavo, kad, prieš nagrinjant specifines problemas, b t buv gera šiek tiek sustoti ties bendrais žmogaus etikos principais. Gydytojas visuomet privalo tur ti prieš akis žmog toki, koks jis yra: ne tik fizin , bet ir dvasin jo prigimti. Toliau pasteb jo, kad Bažny ios « kietumas » kai kuriuose reikaluose n ra kietumas, nes Bažny ia tvirtai laikosi tiesos, o tiesa neša išganym . Reik t taip pat nepamiršti gydytojo sprendim reliatyvumo. Kunigas remiasi metafizine, neklaidinga tiesa, o gydytojas dažnai tik sp lioja (ia papasakojo jam žinom pavyzdži motinos, kuriai, be laukian iai k dikio, gydytojas pasak s: Mirsi; bet ji, pasivedusi Dievo valiai, ne tik laimingai sulauk to k dikio, bet ir po to pagimds dar penkis k dikius). Psichoterapeutikos klausim nagrin jimas savaime veda prie išvados, kad visi tie žmon i pergyvenami nerimai yra ne kas kita, kaip žmogaus atsinešimo Diev liudijimas.

Kun. K. Senkus, remdamasis pastoralin s veiklos patirtimi, pabr ž priešvedybinio paruošimo ir pasiruošimo svarb bei reikalingum .

Kun. prof. St. Yla atkreip d mes , kad tai, k Bažny ia šiais klausimais pasako ar duoda direktyvas, yra prigimtin s, visiems žmon ms privalomos etikos aiškinimas. Tod l b t klaidinga manyti, kad tokie popieži nurodymai tesaisto vien katalikus ; jie lygiai galioja visiems protingai galvojantiems žmon ms. Be to pageidavo, kad tokie ir panaš s svarstymai, kaip ši paskaita, nepasilikt uždaro akademik ratelio nuosavybe, bet b t išnešami pla i lietuvišk j viešum .

Kun. dr. V. Cukuras nurod reikal , kad gydytojai ir slaug s b t paruošti krikš ioniškoje dvasioje vykdyti savo užduot ; kad gydytojas ir kunigas artimai bendradarbiaut ir dažnai pasitart abiems pašaukimams bendrais, žmogaus k n ir dvasi lie ian iais klausimais.

Ir p. J. Macevi ius pasisak už glaudesn visuomenink ir dvasiškijs bendravim . Išsk l domi mint , b tent, ar neb t gera, kad kunig seminarijose kunigystei besiruošiantiems aukl tiniams tur t progos kalb ti ne tik gydytojas, bet taip pat ir šeimos motina ?

Kun. dr. Pr. Brazys, atsakydamas diskusij dalyviams, d kojo už daug verting pastab bei papildym . Patvirtino, jog Bažny ia reikalauja, kad jaunavedžiai eit moteryst tam tinkamai pasiruoš . Kai kuriuose kraštuose yra tam special s kursai, staigos, kur artimai bendradarbiauja kunigas ir gydytojas. Bažny ia ta iau,

gerbdama atskiro individo laisv , yra nusista iusi prieš t laisv varžan ius priešvedybinius paliudijimus, kaip ji nesutinka su priverstiniu genetini , eutanazini , rasini ir pan. princip pritaikymu. Labai teisinga kun. prof. Ylos pastaba: Bažny ios direktyvos ir nurodymai saisto visus, nes jie remiasi objektyvi ja, prigimt ja tiesa. Ta iau nereikia nor ti, kad Bažny ia išspr st visas smulkmenas. Ji ypa susilaiko savo sprendimuose ten, kur galutinis žodis priklauso specialistui. Taip pat turi b ti išlaikyta riba tarp kunigo ir psichoterapeuto veiklos ; kaip daugelyje atvej taip ir ia galioja sp jimas: Šalin rankas nuo svetimos specialyb s.

Pos dis baigtas pirmininkaujan iojo prof. dr. Z. Ivinskio trumpu pad kos žodžiu paskaitininkui ir diskusijose gyvai dalyvavusiems suvažiavimo dalyviams.

b. *Prof. Stasio Šalkauskio min jimas*

T pa i spalio m n. 4 d. 16 val. iškilm ms papuoštoje Lietuvi Šv. Kazimiero Kolegijos sal je jvyko prof. dr. St. Šalkauskio min jimas. Be nuolatini suvažiavimo dalyvi ji atsilank Lietuvos Atstovas prie Šv. Sosto Min. dr. St. Girdvainis, tuo metu Romoje vieš s Vysk. B. Sloskans ir kiti šio aprašymo pradžioje sumin ti sve iai.

Min jim atidar Akademijos Valdybos pirmininkas Vysk. V. Padolskis.

Ekscelencijos, aukštai gerbiamieji Prelatai, Kunigai, Ponios ir Ponai.

Po trij intensyvaus darbo dien , vis laik gausiai pos džiouse dalyvajant Romos lietuviams, šiuo iškilmingu susirinkimu norime užbaigti L. K. Mokslo Akademijos suvažiavimo dienas.

Bet prieš pradendant šio iškilmingo pos džio darbus, jau iu maloni pareig pasveikinti atvykusius m s tarp naujus didžiai garbingus sveius : Jo Ekscelencij Latvijos vyskup Bol. Sloskans, buvusi eil met Solovkuose ir kankint už tik jim . Ekscelencija n ra tik paprastas m s tautos kaimynas : jis kalba lietuviškai ir tuo tarsi priklauso m s šeimai. Malonu taip pat pasveikinti Jo Ekscelencijos palydov Jo Prakilnyb prelat Jazeps amans, kuris su mumis ia Romoje visuomet nuoširdžiai bendradarbiauja. Didžiai malonu pasveikinti ir m s Minister prie Šv. Sosto dr. Stas Girdvain . Mums, Ekscelencija, visuomet malonu Jus matyti savo tarpe. Bet ypa šiandien mes džiaugiam s dl J s atsilankymo m s tarp , baigiant m s Akademijos suvažiavimo dienas.

Suvažiavimas baigiamas a. a. prof. dr. Stasio Šalkauskio min jimu, kuris turi b ti tarsi m s suvažiavimo vainikavimas. Kai mes, Valdyba, savo tarpe tar m s apie suvažiavimo sušaukim , daug baim s tur jome ir susir pinimo, kaip viskas pavyks, kai ia Europoje taip maža m s yra, kurio gal t tokia-me suvažiavime dalyvauti. Bet, a i Dievui, tas suvažiavimas vyko, ir man atrodo, kad viskas iš jo patenkinamai. Paskaitos buvo paruoštos r pestingai ; visi su d mesiu j klaus si. Tie, kurie suvažiavime negal jo dalyvauti, neabe-

joju, gal s jas skaityti atskirame leidinyje, kuri išleisti yra m s vis karštas noras ir troškimas.

A. a. prof. dr. St. Šalkauskio min jime maloniai sutiko kalb ti prof. dr. J. Eretas, buv s jo artimas bendradarbis. Neabejoju, kad didžiai gerbiamas prof. dr. J. Eretas apie a. a. prof. dr. St. Šalkausk tur s daug ko mums pasakyti, nes šiuo metu jis rašo jo biografij , kuri, berods, beveik baigiamą.

Šiandien m s vis akys krypsta t didel asmenyb , a. a. prof. dr. St. Šalkausk , apie kur aš, kaip vyskupas, tiek galiu pasakyti, kad, j asmeniškai pažinoj s ir skait s jo raštus, jam negal iau padaryti joki priekaišt , kas lie ia jo teologines mintis. Tai asmuo, kuriuo Lietuvos vyskupai visur ir visuomet gal jo pasitik ti, kur visur ir visuomet gal jo priešakyje katalikišk organizacij ir s j dži statyti. Dieve duok, kad jis ir mir s m s tautos priešakyje stov t ne tik savo mokslu, bet ir savo gyvenimo šventumo pavyzdžiu. Labai prašau didžiai gerbiam prof. dr. J. Eret apie taip brang mums asmen tarti mums žod .

c. *Suvažiavimo uždarymas*

Po prof. dr. J. Ereto gyvos, domios, vis atidžiai sektos paskaitos (žr. 175-209 psl.) Akademijos Valdybos pirmininkas Vysk. V. Paldolskis tar užbaigos žod .

Labai nuoširdžiai d koju didžiai gerbiamam prof. dr. J. Eretui už taip graži paskait apie ši didži j m s tautos asmenyb . Prof. dr. J. Eretas, visiems gerai žinomas savo iškalbingumu, mok jo a. a. prof. dr. St. Šalkausk kaip gyv prieš m s akis pastatyti. Lauksime didžiai gerbiamo Profesoriaus ruošiamos biografijos pasirodymo. Kad ši biografija yra prof. Ereto rašoma, galiu ir save kiek pakaltinti. Kai 1953 metais lankiausi Amerikoje ir vieš jau pas kun. J. Karali , Shenandoah, Pa., šis garbingas m s kunigas ir mecenatas man d st reikal išleisti m s tautos didži asmenybi biografijas ir pirmoj vietoj a. a. prof. dr. St. Šalkauskio biografij , žad damas paremti jos paruošim ir išleidim . Jieškant asmens, kurs tai gal t padaryti, aš jam nurodžiau prof. dr. J. Eret , buv. a. a. prof. Šalkauskio artim bendradarb . Ir man buvo pavesta tuo reikalu su prof. Eretu susitarti. Džiaugiuosi, kad prof. dr. J. Eretas maloniai sutiko šio darbo imtis ir kad šis darbas jau eina gal .

A. a. prof. St. Šalkauskis buvo paskutinis L. K. Mokslo Akademijos nepriklausomos Lietuvos laikais pirmininkas. Mes akademikai džiaugiam s, kad t jo vadovaut Akademij gal jome ia tremtyje atkurti, ir ryžtam s t darb visomis j gomis t sti. A. a. prof. dr. St. Šalkauskis yra tikrai šviesi m s tautos asmenyb ir neabejoju, kad m s jaunimui jis švies savo tauriu pavyzdžiu, uždegs j moksliniam darbui ir sav s tobulinimui, taip kad jo d ka m s tauta gal s susilaukti tikrai tauri asmenybi , kuri aukl jimas ir ruošimas Lietuvai jam taip labai r p jo. Taigi, didžiai gerbiamas Profesoriau, labai nuoširdžiai Jums d kojame, kad malon jote atvykti m s tarp ir pasidalinti su mumis tomis žiniomis. Labai a i .

Jo Ekscelencijos vyskupo B. Sloskans informacijai nor iau pasakyti, kad didžiai gerbiamas m s Prelegentas yra Šveicarijos lietuvis, t. y. gim s šveicaras, bet tap s lietuviu iš pašaukimo, ved s lietuv žmon , dirb s Lietuvoje viariose pareigose, profesoriov s ir buv s didelis katalikiško Lietuvos jaunimo vadas. Eil met jis vadovavo m s Pavasarininkams. Savo iškalbingumu mok jo uždegti minias, ypa jaunim , kurio jis buvo negin ija-

mas vadas. Savo ugninga dviej valand kalba « Pavasario » S jungos konferencijoje Kaune jįsai suk l audring vis dalyvi pritarim «Pavasario» Federacijos k rimui, sudarant atskiras Vyr ir Mergai i S jungas. Man pa iam teko b ti šio regiono liudininku.

Mes lietuviai katalikai džiaugiam s ir Jums, Pone Profesoriau, esame didžiai d kingi, kad dideliu savo našu m s tautai J s tikrai ne kainuojamai daug esate pasidarbav s. Katalikiškoji Lietuva niekuomet ne užmirš.

Pagaliau šis min jimas ir visas suvažiavimas bei suvažiavimo darbai eina prie pabaigos. Nor iau pasi lyti pasiusti pasveikinim asmenims, kuriems m s Akademija ir jos darbai visuomet buvo arti širdies ir širdyje, kurie ir dabar t m s darb ia tremtyje seka. Tai, b tent, J. E. arkiv. Metropolitanui J. Skvireckui, Austrijoje, J. E. vysk. V. Brizgiui, Chikagoje, ir taip pat J. Prakilnybei prel. Pr. Jurui, kuris savo finansine parama ateina Akademijai pagalb , pad damas išleisti vairius paruoštus ar ruošiamus mokslo veikalus. Si lau taip pat pasveikinti Italijos vyriausyb , su kurios žinia mes ia veikiamo, pasiun iant sveikinimus taip vadinamai Presidenza del Consiglio, kuriai buvo pranešta apie m s veikim .

Nor iau dar pranešti, kad buvo prašyta audiencijos pas Šv. T v , ir bilietai audiencij jau gauti. Dalyvausime kartu su Pasaulie i Apaštala-vimo Kongreso dalyviais rytoj 5 val. po piet šv. Petro bazilikoje. Šv. T vui sveikinimo telegrama jau vakar buvo pasiusta.

Noriu dar pranešti Akademijos nariams, kad rytoj pusiau dešimt valand ryto šioje Šv. Kazimiero Kolegijos sal je šaukiamas Akademijos nari pasitarimas d l ateities darb . O t darb numatoma daug. Stengsim s artimoje ateityje, po keleri met , v l sušaukti Akademijos suvažiavim , tik š kart regimai jau Šiaur s Amerikos žemyne. Vakar Ponai Rudžiai iš Chicagos, Ill., lankydamiesi m s suvažiavime, sekant Akademijos suvažiavim maloniai pakviet daryti Chikagoje, jiems globojant, remiant ir garsinant, kad L. K. Mokslo Akademija gal t pasireikšti ir tarptautin je plotm je. Ponams Rudžiams už malon kvietim ir pažadus labai nuoširdžiai visos Akademijos vardu d koju. Stengsim s kvietimu pasinaudoti, jei ne po dviej , tai po trij met . Tam ruošiantis pirmas m s uždavinys bus išleisti šio suvažiavimo darbus, išspausdinti ia skaitytas paskaitas. Reik s ta iau jieškoti mecenato, kurs mus paremt šiame darbe.

Uždarant š m s min jim ir suvažiavim , noriu dar kart visiems nuoširdžiai pad koti už malon atsilankym , — pad koti visiems ypa ia esantiems sve iams dalyviams, J. E. Vyskupui Bol. Sloskans, Jo Pr. Prel. J. amans, Jo Ekscelencijai dr. St. Girdvainiui, Lietuvos Atstovui prie Šv. Sosto. Taip pat noriu nuoširdžiai pad koti visiems prelegantams, paskaitinin-kams, ypa atvykusiems iš toliau — Ekscelencijai Ponui Ministeriui dr. St. Ba kiui, ir visiems kitiems. Noriu taip pat pad koti ir savo artimiausiems bendradarbiams, Centro Valdybos nariams. Visi pagal išgales sijung darb , ruošiant š suvažiavim , visi dirbo iš širdies, kad tik suvažiavimas praeit gražiai ir sklandžiai. Ir man atrodo, kad jis pra jo patenkinamai ir gal net gal iau pasakyti, kad gerai, žinant s lygas, kuriomis mes ia susirinkome. Faciant meliora potentes.

Dar kart visiems atsilankusiems nuoširdžiausiai d koju ir š suvažiavim laikau baigtu. Prašy iau sugiedoti Marija, Marija.

Sekan i dien L. K. M. Akademijos Valdyba ir suvažiavim atvyk Akademijos nariai buvo susirink pasidalinti mintimis ir pasitarti apie Akademijos veiklos trentyje s lygas ir galimybes.

Paulius Rabikauskas S. J.

IV L. K. M. Akademijos suvažiavimo
sekretorius

Roma